

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 31/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä lokakuuta 2014 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle kalastuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 192/2014 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan lakialoitteen:

— Kalastuslaki ja eräät siihen liittyvät lait (LA 57/2014 vp — Jari Myllykoski/vas ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 4.12.2014.

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja ympäristövaliokunta ovat antaneet asiasta lausuntonsa (PeVL 58/2014 vp ja YmVL 26/2014 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö Juha Ojala, kalastusneuvos Eija Kirjavainen, lainsäädäntöneuvos Heidi Aliranta ja neuvotteleva virkamies Orian Bondestam, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jari Salila, oikeusministeriö
- budjettineuvos Kirsti Vallinheimo, valtiovarainministeriö

- neuvotteleva virkamies Penina Blankett ja ylitarkastaja Rainer Lahti, ympäristöministeriö
- kalatalouspäällikkö Jukka Muhonen, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)
- kalatalouspäällikkö Markku Marttinen, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)
- kalatalousjohtaja Kari Ranta-aho, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)
- maakuntajohtaja Olav Jern, Pohjanmaan liitto
- maanmittausneuvos Markku Markkula, Maanmittauslaitos
- ylitarkastaja Mika Laakkonen ja vs. ylitarkastaja Kari Sarajarvi, Metsähallitus
- II varapuheenjohtaja Heikki Paltto ja elinkeino- ja oikeuslautakunnan puheenjohtaja Nilla Tapiola, saamelaiskäräjät
- Tauno Haltta, Kolttien kyläkokous
- tutkimusprofessori Jaakko Erkinaro, tutkimuspäällikkö Päivi Eskelinen ja erikoistutkija Matti Salminen, Luonnonvarakeskus
- erikoistutkija Seppo Knuutila, Suomen ympäristökeskus SYKE
- toiminnanjohtaja Markku Myllylä ja järjestöpäällikkö Risto Vesa, Kalatalouden Keskusliitto
- lakimies Vesa Malila, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammatikalastajaliitto SAKL ry

- toimitusjohtaja Anu-Maria Sandelin, Suomen Kalankasvattajaliitto ry
 - puheenjohtaja Ari Paataja, Suomen Kalastusopaskilta ry
 - erityisasiantuntija Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
 - puheenjohtaja Veli Heinonen, Suomen Sisävesiammattikalastajat ry
 - toiminnanjohtaja Ilkka Mäkelä ja kalatalouskonsultti Petter Nissén, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
 - suojeleasantuntija Matti Ovaska, WWF Suomi
 - kalatalousneuvoja Harry Härkönen, Etelä-Savon Kalatalouskeskus ry
 - toiminnanjohtaja Timo Meronen, Keski-Suomen Kalatalouskeskus ry
 - toiminnanjohtaja Christian Lindén, Nylands Fiskarförbund
 - vs. toiminnanjohtaja Heikki Tahkola, Oulun Kalatalouskeskus ry
 - toiminnanjohtaja Tapio Kangas, Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto PKL ry
 - toiminnanjohtaja Jarmo Mononen, Pohjois-Savon Kalatalouskeskus ry
 - toiminnanjohtaja Eero Liekonen, ProAgria Lappi ry/Lapin kalatalouskeskus
 - kalataloussuunnittelija Timo Saarinen, Airisto-Velkuan kalastusalue
 - hallituksen puheenjohtaja Kari Kyrö, Inarin kalastusalue
 - kalastusalueen hallituksen puheenjohtaja Jukka Manninen, Suonteen kalastusalue
 - sihteeri Jari Jamalainen, Hämeen vapaa-ajankalastajapiiri ry
 - Kari Kyrö, Inarinmaan lapinkyläyhdistys ry
 - yhdistyksen jäsen, kunnanvaltuutettu, sähköasentaja Ilkka Kuuva, Inarinsaamelaiset ry
 - varapuheenjohtaja Tuomas Keskitalo, Metsä-, kalastaja- ja tunturisaamelaiset ry
 - hallituksen jäsen Jouni Simola, Virtavesien hoitoyhdistys
 - agrologi Juha Piilola, Kalatalouspalvelut Piilola
 - kalastusopas Markku Tiusanen, kalastuspalvelut
 - professori Ari Ekroos, Aalto-yliopisto
 - professori Juha Karjalainen, Jyväskylän yliopisto
 - kalataloustieteen professori Hannu Lehtonen, Helsingin yliopisto
 - apulaisprofessori Anssi Vainikka, Itä-Suomen yliopisto
 - emeritusprofessori, valtiopäiväneuvos Erkki Pulliainen
 - varatuomari, diplomi-insinööri Pauli Karvonen
 - vapaa-ajankalastaja Kimmo Hyvärinen.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- sisäministeriö
 - Korkein hallinto-oikeus
 - Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)
 - Lapin liitto
 - DeanuInstituutta Org, Tenonlaakson alkuperäiskansan elinkeinoinstituutti ja jokisaamelaisen perinteen osaamiskeskus.
 - Eläinsuojeluliitto Animalia ry
 - Eläkeensaajien Keskusliitto EKL ry
 - Energiateollisuus ry
 - Maanomistajain Liitto ry
 - Pohjolan Voima Oy
 - SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
 - Suomen Kalakauppiasliitto ry
 - Suomen Kalastusmuseoyhdistys ry
 - Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
 - Tornio-Muonijokiseura ry
 - Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto PKL ry
 - Ala- ja Keski-Keiteleen kalastusalue
 - Ekenäs-Snappertuna fiskeområde
 - Tornionjoen kalastusalue
 - Siikajoen osakaskunta
 - Solkein osakaskunta
 - metsänhoitaja Juhani Taivalaho

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Esityksen tarkoituksena on hallitusohjelman mukaisesti toteuttaa kalastuslain kokonaisuudistus. Vuoden 1982 kalastuslaki korvattaisiin kokonaan uudella samannimisellä lailla.

Uudistuksella pyritään järjestämään kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö nykyistä paremmin. Lain tavoitteena on turvata kalojen luontainen elinkierto ja lisääntyminen mahdollistamalla välttämättömien kalastusrajoitusten ja muiden toimenpiteiden toteuttaminen. Lailla pyritään luomaan hyvät edellytykset kaupalliselle ja vapaa-ajan kalastukselle.

Kalavarojen käyttö ja hoito perustuisi nykyistä laadukkaampiin valtakunnallisiin ja alueellisiin hoitosuunnitelmiin, joiden perustana olisivat riittävän suuret vesialueet, tutkitun tiedon hyödyntäminen ja osallistava prosessi. Alueelliset suunnitelmat yhteensovitettaisiin naapuri-alueiden suunnitelmien ja valtakunnallisten suunnitelmien kanssa. Suunnitelmilla olisi nykyistä suurempi sitovuus suhteessa kalastusoikeuden haltijoihin. Lisäksi niiden toteutumista ja vaikutuksia seurattaisiin järjestelmällisesti.

Kalastusoikeudet säilyisivät pääpiirteissään nykyisenlaisina. Yleiskalastusoikeuksia ja valtion kalastusmaksuja yksinkertaistettaisiin ja laajennettaisiin yhdistämällä kalastuksenhoitomaksu ja viehekalastuslupa yhdeksi kalastonhoi-

tomaksuksi, joka oikeuttaisi viehekalastukseen koko maassa erityiskohteita lukuun ottamatta.

Kaupallisten kalastajien toimintaedellytyksiä parannettaisiin säätämällä mahdollisuus hakea alueellista kalastuslupaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

Esitys sisältää myös lähinnä teknisinä pidettäviä muutoksia luonnonsuojelulakiin, rikoslakiin ja oikeudesta eräisiin vesialueisiin annettuun lakiin. Lisäksi yleisestä kalastusoikeudesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

Lakialoite

Lakialoitteessa 57/2014 vp ehdotetaan 1. lakiehdotuksen muuttamista siten, ettei kalastonhoitomaksua perittäisi hallituksen esityksessä mainittujen 65 vuotta täyttäneiden lisäksi työttömyysturvalaissa (1001/2012) tarkoitetuilta työttömiltä työnhakijoilta, joiden työttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti viimeisen 2 kuukauden ajan tai viimeisen vuoden aikana vähintään 6 kuukauden ajan (pitkäaikaistyöttömät) ja joka on saanut työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea. Lisäksi aloitteessa ehdotetaan, että kalastonhoitomaksua ei perittäisi toimeentulotuen saajalta, joka on saanut toimeentulotukea viimeisen kuukauden ajan tai viimeisen vuoden aikana 3 kuukautta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallituksen esityksellä toteutetaan kalastuslain kokonaisuudistus, jossa vuoden 1982 kalastuslaki (286/1982) korvataan kokonaan uudella samannimisellä lailla. Esityksen keskeiseksi tavoitteeksi on asetettu kalojen luontaisen lisääntymisen ja koko elinkierron turvaaminen mahdollistamalla välttämättömien kalastusrajoitusten ja muiden toimenpiteiden toteuttaminen. Uudella kalastuslailla pyritään järjestämään ny-

kyistä paremmin kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan uuden kalastuslain avulla voidaan nykyistä paremmin saavuttaa kalakantojen elinvoimaisuus ja luonnon monimuotoisuus sekä tehostaa uhanalaisten ja heikentyneiden kalakantojen suojelua. Valiokunta pitää nykyisen kalavaroja koskevan tutkimustiedon perusteella arvioituna asianmukaisena lähtökohtana lakiehdotukseen sisältyvää yleistavoitetta siirtymisestä istutuksista kohti luontaisen lisääntymisen turvaamista.

Valiokunta toteaa, että kalastuslain keskeiset muutokset ja samalla kiistanalaisimmat kohdat liittyvät kalastuksen säätelyyn, kalatalousalueen toimivaltaan sekä ammattikalastajien kalastusoikeuksiin ja yleiskalastusoikeuksiin. Valiokunta katsoo, että hallituksen esityksessä on kuitenkin saatu aikaan kokonaisuudistus, jossa vanhan kalastuslain selkeitä ongelmakohtia on kyetty poistamaan. Valiokunta huomauttaa, että kalastuslakia koskeva esitys on erilaisten intressien välille muodostettu kompromissi, joka selkeästi ilmentää pyrkimystä parantaa kalakantojen tilaa ja tehostaa kalavarojen kestävästä hyödyntämisestä.

Valiokunta toteaa, että ehdotettu laki luo yleiset puitteet kalavarojen käytön ja hoidon kestävyydelle. Koska merkittävä osa kalastuksen säätelystä tapahtuu viime kädessä lakia alemman asteisen säätelyn perusteella, lakiehdotuksen käytännön merkitys kalakantojen suojelun ja kestävästä käytön kannalta riippuu pitkälti tämän säätelyn onnistumisesta.

Kalakantojen tila Suomessa

Hallituksen esityksen perusteluissa on kuvattu eri kalakantojen ja -lajien tilaa Suomessa. Kalastuksen hyväksyttävyyteen kohdistuu esityksen mukaan tietyiltä osin paineita erityisesti ekologiseen kestävyteen liittyen, koska osa Suomen kalakannoista on heikentyneessä tilassa. Kalastuksen lisäksi myös vesistöjen vedenlaatu sekä muut ympäristötekijät ja erilainen ihmistoiminta vaikuttavat osaltaan kalakantojen elinvoimaisuuteen. Kalakantojen tilassa onkin ilmeisesti erittäin suurta alueellista vaihtelua eri puolilla

Suomea. Asiantuntijakuulemisessa on tullut ilmi, että kalatalousalan toimijoiden käsitykset kalakantojen tilasta Suomessa vaihtelevat varsin suuresti, eikä siitä ole yhteisymmärrystä. Vaelluskalakantojen tilaan liittyvät ongelmat on kuitenkin tunnustettu laajasti. Suurin osa Suomen uhanalaisista kalalajeista on vaelluskaloja.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vuonna 2010 julkaistussa Suomen lajien uhanalaisuusarviossa äärimmäisen uhanalaisiksi kalalajeiksi on luokiteltu järvilohi, meritaimen, merialueen harjus ja Saimaan nieriä. Saimaan järvilohi ja nieriäkanta ovat tällä hetkellä kokonaan istutusten varassa. Suomen meritaimenkantojen tila on kiistatta Itämeren rantavaltioista heikoin, ja saaliit perustuvat lähes kokonaan istutuksiin. Merikutuisen harjuksen kannat ovat taantuneet äärimmäisen uhanalaisiksi, ja jokikutuiset meriharjuskannat ovat hävinneet kokonaan. Erittäin uhanalaisia kalalajeja ovat napapiirin eteläpuolella järvitaimen ja luonnossa lisääntyvä vaellussiika. Merialueen vaellussiika on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi, koska kannat ovat monin paikoin kärsineet kasvaneesta kalastuspaineesta sekä jokirakentamisesta ja jokivesien laadun heikkenemisestä. Eräiden Itämereen laskevien jokien lohikantojen tila on nykyisessä uhanalaisuusarviossa lievennetty vaarantuneeksi, koska esimerkiksi Tornionjoen lohen luontaista lisääntymistä on kyetty kasvattamaan merkittävästi kalastuksen säätelypolitiikalla. Ankeriaskannat ovat koko Euroopan alueella erittäin uhanalaisia.

Sekä sisävesillä että merialueella on kuitenkin myös hyvässä tilassa olevia kalakantoja. Merialueella silakka- ja kilohailikannat ovat tällä hetkellä varsin korkealla tasolla. Ahven-, kuha-, muikku-, hauki-, made-, harjus-, nieriä-, taimen- ja siikakantojen tila vaihtelee eri vesistöalueilla suotuisten ja epäsuotuisten ympäristöolosuhteiden, veden laadun sekä vaihtelevan kalastuspaineen seurauksena. Ilmastonmuutos ja rehevöityminen kasvattaneet erityisesti lämpimämmän veden kalalajien kuten särki- ja ahvenkalojen osuutta kalakannoissa. Vastaavasti kylmemmän veden lajien, kuten nieriän, siian, ma-

teen ja kuoreen, kannat taantunevat tulevaisuudessa.

Kalakantojen hoitaminen

Kalakantoja pyritään hoitamaan tällä hetkellä muun muassa kalastusta säätelemällä, veden laatua parantamalla, elinympäristöistä huolehtimalla ja niitä kunnostamalla, kalateitä rakentamalla sekä kaloja istuttamalla. Lakiehdotuksessa kalastuksen ohjauksen tavoitteena on kalakantojen tuoton hyödyntäminen ja kalan riittävyuden turvaaminen pitkällä aikavälillä. Valiokunta toteaa, että kalakantojen hoidossa päästään harvoin tuloksiin pelkästään yhdellä menetelmällä. Kalastuksen riittävä ohjaus on kalavesien keskeisin hoitokeino, mutta samalla on myös kiinnitettävä huomiota mm. vesien ja kutupaikkojen tilaan sekä vesialueiden muun käytön ja vahinkoeläinten kalakannoille aiheuttamiin vaikutuksiin, ja ryhdyttävä tarpeellisiin korjaaviin toimiin näiden osalta.

Kalastuksen määrä ja laatu vaikuttavat suoraan vesistöissä elävään kalakannan kokoon. Voimakas kalastuspaine voi vähentää petokalojen osuutta kalastossa ja suurentaa sellaisten kalojen osuutta, jotka eivät kiinnosta kalastajia tai jotka hyötyvät petokalojen määrään vähenemisestä. Kookkaiden petokalojen pyynti on yleensä kestäväällä tasolla silloin, kun pyynti kohdistuu yksilöihin, joista suurin osa on jo ehtinyt lisääntyä. Pienikokoiset kalalajit, kuten muikku, ovat yleensä runsaslukuisia ja kestävät voimakkaampaa kalastusta. Valiokunta tähdentää sitä, että esitetyn kalastuslain mahdollistamalla säätelyllä pyynti voidaan kohdentaa ja mitoittaa alueellisesti kalakantojen tilan edellyttämällä tavalla ja edistää kalakantojen luontaista lisääntymistä. Tasapainoisesti eri lajien vahvoihin kantoihin ja niiden tuoton kannalta optimaalisiin ikäluokkiin kohdistuva kalastus on keskeinen tavoite.

Valiokunta katsoo, että vesistöjen tilan parantamista ja kalakantojen hoitoa tulee käsitellä jatkossa nykyistä yhtenäisempänä kokonaisuutena. Suomessa on arvioitu olevan noin 1 500 rehevöitynyttä ja kunnostuksen tarpeessa olevaa järveä. Valiokunta katsoo, että parhaimmillaan

tiivis yhteistyö vesiluonnon tilan parantamista koskevien toimenpiteiden sekä kalastuksen säätelyn välillä nopeuttaa ja tehostaa vesistön kunnostushankkeiden toteuttamista.

Kalastuksen ohjaus

Esityksen mukaan kalakantojen hoidossa entistä keskeisempään asemaan nostetaan kalastuksen säätely, jonka avulla kalalajien ja -kantojen säilyttäminen ja kestävä käyttö pyritään takaamaan. Valtakunnallisilla kalakantojen hoitosuunnitelmilla on tavoitteena luoda hyvät edellytykset alueellisille toimenpiteille.¹

Kalastuksen säätelyn peruslähtökohtana on esityksen mukaan alhaalta ylöspäin suuntautuva suunnittelujärjestelmä. Paikallisella tasolla kalastuksen järjestämisestä vastaisi jatkossakin kalastusoikeuden haltija eli useimmissa tapauksissa vesialueen omistaja osakaskuntien kautta. Valiokunta toteaa, että osakaskunnat voivat säädellä osakkaidensa kalastusta tulevaisuudessakin. Pirstaloitunut vesialueiden omistus on kuitenkin paikoin vaikeuttanut kalavarojen yhdenmukista hoitoa, koska kalat liikkuvat laajasti vesistöissä. Suomessa on noin 1 400 000 osakaskiinteistöä ja yli 20 000 osakaskuntaa. Lisäksi koko maassa on yli 14 000 yksityistä vesialuetta. Osakaskuntien alueet ovat kalastuksen säätelyn kannalta varsin pieniä, merialueella noin 70 prosenttia niistä on pinta-alaltaan alle 200 hehtaaria. Koko maan osakaskunnista neljänneksen vesialue on alle 50 hehtaaria. Valiokunta huomauttaa, että rajalliseen ja liikkuvaan kalakantaan voi kohdistua pyyntiä usean eri omistusyksikön alueella sekä syönnös- että kutualueilla, ja kalastussäännökset voivat näillä alueilla olla hyvinkin erilaisia. Valiokunta pitääkin tärkeänä edistää pienten osakaskuntien yhdistymistä. Valiokunta pitää lisäksi välttämättömänä osakaskuntia koskevan yhteisäluelain (758/1989) muutostarpeiden arvioimista osakkaiden keskinäisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja osakaskuntatoiminnan kehittämiseksi. (*Lausumaehdotus*)

¹ Tämäntyyppinen suunnitelma on esimerkiksi kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia 2020 Itämeren alueelle. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.10.2014.

Nykyiset kalastusalueet, jotka toimivat kalavesien omistajien ja muiden käyttäjien yhteistyöeliminä, muuttuisivat esityksen mukaan kalatalousalueiksi. Niiden maantieteellisiä toimialueita on tarkoitus suurentaa ja määrittää jatkossa kalatalousalueen rajat kalojen elinkierron ja kalastuksen mukaisesti. Valiokunta pitää erittäin keskeisinä lakiehdotukseen sisältyviä säännöksiä alueellisesta ja paikallisesta yhteistyöstä. Kalavarojen käytön- ja hoidon esitetty uusi suunnittelujärjestelmä pohjautuu jatkossa kalatalousalueiden laatiimiin käyttö- ja hoitosuunnitelmiin, jotka on tarkoitus laatia yhteistyössä alueen kalastusoikeuden haltijoiden, kaupallisten kalastajien ja vapaa-ajankalastajien sekä ympäristöjärjestöjen kanssa. Ehdotuksen kalatalousalueella tarvittavista säätelytoimista, kuten esimerkiksi verkon silmäkorajoituksista, tekee kalatalousalue. Lopullinen päätöksenteko rajoitusmääräyksistä on esityksen mukaan ELY-keskusten tehtävä.

Valiokunta pitää välttämättömänä lähtökohtana laaja-alaista ja nykyistä kattavampaa panostamista käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen, jotta niiden avulla voidaan paikallisesti nykyistä paremmin suunnitella kalaston hoitoa ja hyödyntämistä. Valiokunta katsoo, että tässä työssä tarvitaan erityisesti tietojen keräämistä kalakantojen tilasta ja niiden kehityksestä sekä kalastuksesta. Avainasemassa on vesialueiden omistajien ja muiden paikallisten toimijoiden kalastusta ja paikallisia olosuhteita koskevan tiedon systemaattinen hyödyntäminen. Lisäksi uuden Luonnonvarakeskuksen (Luke) tulee myös kyetä tuottamaan sellaista alueellisesti sovellettavaa tutkimustietoa, jota voidaan hyödyntää kalatalousalueilla kalastuksen säätelyä suunniteltaessa.

Suomessa kalastajia on Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen arvioiden mukaan hieman laskutavasta riippuen arviolta noin 1,5 miljoonaa, joista merkittävä osa on satunnaisia kalastajia. Kalastussäännösten noudattamisen varmistamisen kannalta tämä tarkoittaa sitä, että säännösten tulee olla riittävän yksinkertaisia noudattaa ja tiedot kaikista kalastusrajoituksista tulee saattaa helposti kaikkien kansalaisten saataville. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että

kalastuslain uudistuksen yhteydessä kehitetään ajantasainen verkkopohjainen helppokäyttöinen tiedotusjärjestelmä, josta kaikki alueelliset kalastusrajoitukset voi selvittää.

Ammattikalastus

Voimassaolevan kalastuslain mukaisia päätömmisiä ammattikalastajia (kalastustulojen osuus kokonaistuloista vähintään 30 prosenttia) on Suomessa merialueella hieman yli 550 ja sisävesillä noin 120. Muita kuin päätömmisiä rekisteröityneitä ammattikalastajia on merialueella ja sisävesillä yhteensä noin 1 750. Valiokunta toteaa, että ammattikalastajien määrä on vähentynyt voimakkaasti parin viime vuosikymmenen aikana.

Nykyisen ammattikalastus -termin sijasta kalastuslaissa siirryttäisiin käyttämään Euroopan unionin lainsäädännössä käytettyä kaupallinen kalastaja -käsitettä. Kaupallisen kalastuksen toimintaympäristön edistämisen lähtökohtana on kalavarojen käytön ja hoidon alueellinen suunnittelujärjestelmä, jossa tunnistetaan mm. kalataloudellisesti merkittävät alueet sekä määritellään kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet. Valiokunta pitää tärkeänä edistää kaupallisten kalastajien mahdollisuuksia kestävään kalastukseen, jotta kotimaisen kalan määrää vähittäiskaupassa voitaisiin kasvattaa nykyisestä.

Ammattikalastuksen edellytysten parantamisen osalta keskeisin esitetty muutos liittyy kalastusmahdollisuuksien edistämiseen. Lakiehdotuksen mukaan lain 13 §:ssä säädettäisiin uudesta alueellisesta luvasta kaupalliseen kalastukseen. Nykyisen kalastuslain mukaan ammattikalastus yksityisillä vesialueilla perustuu osapuolten välisiin vapaaehtoisin sopimuksiin, vaikka kalastuslain 16 §:n mukaan kalastusalue voisi kehottaa vesialueen omistajaa antamaan vesialueen vuokralle ammattimaisesti harjoitettavaa kalastusta varten, jos vesialueen käyttämättä jättäminen olennaisesti vaikeuttaisi vesistön kalakantojen hoitoa tai sen kalataloudellista hyväksikäyttöä. Jos alueen omistaja ei noudattaisi kalastusalueen kehoitusta, yleinen alioikeus voisi sen hakemuksesta velvoittaa vesialueen omistajan korvausta vastaan sallimaan alueen käyttöön

ottamisen tai kustantamaan tarpeelliset toimenpiteet. Valiokunta toteaa, että nykyistä kalastuslain 16 §:ään sisältyvää yleisen alioikeuden määräystä ei ole tiettävästi annettu koskaan, joten kohta on jäänyt lain kuolleeksi kirjaimeksi.

Ammattikalastajilla on ollut kalastusoikeuksien saannissa sekä sisävesillä että rannikolla kasvavia vaikeuksia, joiden taustalla on etenkin vesialueiden omistuksen pirstaleisuus. Valiokunta korostaa tarvetta turvata ammattikalastajien pääsy kalavesille, jotta kestävä käytön mukaisen ammattikalastuksen edellytykset ja tulevaisuus voidaan turvata. Ehdotettu viranomaisen uusi toimivalta myöntää 13 §:n mukainen lupa kalastukseen korvausta vastaan vesialueen omistajan tahdosta riippumatta merkitsee järjestelmätasolla muutosta nykytilanteeseen verrattuna. Tästä huolimatta valiokunta korostaa sitä, että pääsääntönä on edelleen kaupallisen kalastuksen harjoittaminen joko kalastusoikeuden omistuksen nojalla tai kalastusoikeuden haltijan antamaan lupaan tai vuokrasopimukseen perustuen taikka Suomen talousvyöhykkeellä tai yleisillä vesialueilla olevan yleisen kalastusoikeuden nojalla. Esityksen 13 §:n mukainen lupajärjestelmä on tarkoitettu vasta viimeiseksi keinoksi saada selkeästi vajaalla käytöllä olevat vesialueet hallitusti ja rajoitetusti ammattikalastuksen käyttöön.

Valiokunta toteaa, että erityisesti muikun ammattimaisesta troolikalastuksesta sisävesillä on kiistelty paikoin useamman vuosikymmenen ajan, lähes niin kauan kuin sitä on harjoitettu. Lukuisia oikeudenkäyntejä on ollut erityisesti Saimaan alueella, mutta myös paikoin muualla. Troolikalastuskiistoissa ovat olleet vastakkain erityisesti ammattikalastuksen ja vesien omistajien erilaiset näkemykset vesien hyödyntämisestä sekä kalastuksen kestävästä ja pitkäjänteisestä järjestämisestä on sen sijaan saatu esimerkiksi suurten järvien yleisvesialueilta, joilla ELY-keskukset ovat huolehtineet kalastusjärjestelystä.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että kestävä käytön mukaiseen säänneltyyn muikun troolikalastukseen soveltuvat vesialueet, troolikalas-

tuksen määrä saaliineen, kalastuksen kesto sekä tekniset määräykset määritetään uusissa kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmissa tiiviissä yhteistyössä osakaskuntien kanssa. Valiokunta korostaa, että sisävesien troolauksen määrä tulee yleisesti mitoittaa siten, että ELY-keskuksen troolauslupia ei määrällisesti myönnetä kaupalliseen kalastukseen enempää kuin kalakantojen kestävä hyödyntäminen mahdollistaa. Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena, että sisävesitroolauksen määrän oikeaksi mitoittamiseksi maa- ja metsätalousministeriö käynnistää mm. Saimaan alueella pilottihankkeita, joissa selvitetään troolauksen määrää ja pelisääntöjä sekä lupaprosessin käytännön soveltamista yhteistyössä vesialueiden omistajien, virkistyskalastajien ja ammattikalastajien kanssa. Valiokunta pitää välttämättömänä sitä, että ensisijaisesti vapaaehtoisilla sopimuksilla paikallisesti sopimalla käyttö- ja hoitosuunnitelmaan tukeutuen voidaan päättää troolikalastuksen pelisäännöistä nykyistä paremmin.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että ehdotetussa lain 13 §:n mukaisessa sääntelyssä on kaiken kaikkiaan varmistettu lainsäädännön keinoin riittävästi se, ettei kaupallinen kalastus kohtuuttomasti heikennä kalastusoikeuden haltijan mahdollisuutta hyödyntää kalastusoikeuttaan tai muodostu uhkaksi kalavarjojen kestäväälle käytölle. Perustuslakivaliokunta kuitenkin huomautti, että tämänkaltaisen sääntelyn yhteydessä esimerkiksi lupaehtojen täyttymisen valvonnalla ja seurannalla on erityisen tärkeä merkitys. Perustuslakivaliokunta esittikin lausunnossaan maa- ja metsätalousvaliokunnan harkittavaksi, tulisiko ehdotusta vielä täydentää tätä tarkoittavalla nimenomaisella sääntelyllä sekä sääntelyn muuttamista esitettyä velvoittavammaksi.

Valiokunta katsoo, että 13 §:n mukaisen luvan ratkaisuharkinnan kannalta keskeiset elementit ovat kalastuksen ekologinen kestävyys ja toiminnan vaikutukset vesialueen omistajan omaan kalastukseen ja muuhun vesialueen käyttöön. Esityksen 14 §:n mukaan kalastusoikeuden haltijoille maksettavan korvauksen tulee perustua toimialueen käyttö- ja hoitosuunnitelmas-

sa määritettyihin alueen käypiin hintoihin. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös luvan hinta on vastaava kuin vapaaehtoiseen sopimukseen perustuvilla luvilla samalla alueella ja kalastusmuodolla.

Valiokunta painottaa sitä, että uuden lupajärjestelmän tulee turvata vesialueen omistajan oikeudet, joten perustuslakivaliokunnan lausunnossaan tekemät ehdotukset näiden säännösten täydentämisestä ovat tarpeellisia. Valiokunta korostaa erityisesti sitä, että 13 §:n mukaisessa luvassa on kyse poikkeussäännöksestä, jota tulee soveltaa ainoastaan silloin, kun sopimukseen kaupallisen kalastuksen luvasta ei päästä ja viranomainen voi varmistua siitä, että alueen kalakannat varmasti kestävät kalastuksen. Valiokunta esittää kaupallisen kalastuksen valvontaa koskevan 16 §:n täydentämisestä perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevällä tavalla. Valiokunta edellyttää lisäksi, että lain 13 §:n mukaisen lupajärjestelmän käytännön toimivuutta kaupallisten kalastajien kalavesien saantiin sekä kotimaisen pyydetyn kalan tarjontaan seurataan ja vaikutusten arvioinnista toimitetaan selvitys maa- ja metsätalousvaliokunnalle kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulon jälkeen. (*Lausumaehdotus*)

Esityksen 91 §:ssä ehdotetaan myös sisävesillä muiden kuin kaupallisten kalastajien saaliin ensimyyntin pääsääntöistä kieltoa. Valiokunta toteaa, että merialueella kielto on jo tällä hetkellä voimassa suoraan EU-lainsäädännön nojalla. Esitettyllä kiellolla pyritään saattamaan meri- ja sisävesialueiden kaupalliset kalastajat yhdenvertaiseen asemaan ehkäisemällä ns. harmaata kalakauppaa. Pykälän 2 momentin poikkeuksen mukaan lopulliselle kuluttajalle saisi kuitenkin myydä satunnaisesti vähäisen kala- tai rapuerän. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi naapurille tai tuttavalle kotitarvekalastuksessa saadun saaliin satunnaisen myynnin. Valiokunta toteaa, että sisävesillä pieniä eriä myyvät kotitarvekalastajat voisivat halutessaan yksinkertaisella menettelyllä rekisteröityä kaupallisiksi kalastajiksi ja harjoittaa kalanmyyntiä.

Vapaa-ajankalastus

Nykyiset varsin laajat yleiskalastusoikeudet, jotka perustuvat vuonna 1995 eduskunnassa tehdyn lakialoitteen (LA 4/1995 vp) pohjalta hyväksytyyn lakiin kalastuslain muuttamisesta (1045/1996), on pysytetty esityksessä pääosin ennallaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa selvitetään edellytykset laajentaa maksutoman onginnan määritelmä koskemaan myös kelaongintaa. Lisäksi tulee selvittää mahdollisuudet lisätä tulevaisuudessa kalastonhoitomaksuun oikeus käyttää eri maksusta uistelussa kah-ta lisävapaa- ja viehettä.

Valiokunta toteaa, että suomalaisten vapaa-ajankalastajien määrä on edelleen korkealla tasolla, vaikka 2000-luvulla kalastajamäärä on laskenut noin kahdesta miljoonasta noin 1,5 miljoonaan. Vuonna 2010 vapaa-ajankalastajien saaliin arvo oli noin 56 miljoonaa euroa ammatikalastajille maksetuilla hinnoilla arvioituna. Vapaa-ajankalastajat kalastavat eniten kuhaa, ahventa ja haukea. Koko vapaa-ajankalastuksen sektorin taloudellinen ja sosiaalinen merkitys on kuitenkin huomattavasti suurempi kuin pelkästään saaliin arvo.

Suomalaisessa vapaa-ajankalastuksessa kotitarvekalastus ja virkistyskalastus ovat osin eriytyneissä toisistaan. Nykyisin useimmat virkistyskalastajat etsivät kalastuksesta luontokokeimuksia, pyyntielämyksiä ja rentoutumista. Virkistyskalastuksen merkitys on paikoin kasvanut nopeasti, mutta kotitarvekalastuksen merkitys maaseudulla on tietyillä alueilla edelleen erittäin suuri. Kotitarvekalastuksen perinteet elävät vahvoina erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, jossa mahdollisuus itse kalastaa kotitaloudessa käytettävä runsaskin kalamäärä on sekä sosiaalisesti että jopa toimeentulon kannalta hyvin merkittävä asia.

Vapaa-ajankalastuksen kehittyminen on luonut alalle myös uutta elinkeinotoimintaa. Perinteisten kalatalous- ja matkailuyrittäjien rinnalle on kehittynyt nopeasti uusi ammattikunta, kalastusoppaat, jotka tarjoavat esimerkiksi vapakalastusmatkoja. Suomessa on tällä hetkellä noin 1 100 kalastuspalveluja tarjoavaa matkailuyritystä ja ala on kasvamassa. Valiokunta painottaa si-

tä, että kalastusmatkailun ja kalastusoppaiden toimintaedellytykset tulee turvata, jotta myös tätä kautta voidaan maaseudulle saada uusia työmahdollisuuksia.

Kalatalousalue

Lakiehdotuksen 22 §:ssä esitetään kalastusalueiden muuttamista kalatalousalueiksi, ja samalla niiden määrää on suunniteltu supistettavaksi noin puoleen nykyisestä toimialueiden kokoa suurentamalla. Kalatalousalueiden tärkeimmäksi tehtäväksi on esitetty alueellisen käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen ja sen toimeenpano (35—41 §). Keskeinen muutosehdotus sisältyy kalastusrajoituksista päättämiseen. Esityksen mukaan merkittävää julkista valtaa sisältävistä alueellisista rajoituksista päättäminen siirtyisi kalatalousalueelta ELY-keskukselle (53 §). Kalatalousalueella olisi rajoitusten suunnittelussa kuitenkin erittäin keskeinen rooli sitä kautta, että ne huolehtisivat jatkossa kattavan käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimisesta. Valiokunta toteaa, että ELY-keskus voi käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksymisen yhteydessä hyväksyä samanaikaisesti myös käyttö- ja hoitosuunnitelman sisältämät mahdolliset alueelliset kalastusrajoitukset.

Perustuslain 124 §:n mukaisesti kalatalousalueille voidaan antaa julkisia hallintotehtäviä ja jopa julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Sen sijaan merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä sekä normiluonteisten päätösten tekemiseen liittyvää toimivaltaa voidaan antaa vain viranomaiselle. Kalatalousalueet eivät ole viranomaisia, vaan lailla tiettyä tehtävää varten perustettuja julkisoikeudellisia yhdistyksiä. Kalastusalueilla olevat nykyiset valtuudet rajoittaa kalastusta rinnastuvat monilta osin sitovien oikeusnormien antamiseen, minkä vuoksi järjestelmän jatkamiseen sisältyy merkittävän julkisen vallan käyttämisen kautta valtiosääntöoikeudellisia ongelmia.

Valiokunta pitää kuitenkin edellä todetusta huolimatta välttämättömänä lähtökohtana kalastusrajoitusten valmistelemista läheisyysperiaatteen mukaisesti paikallisella tasolla ottaen huo-

mioon kalakantojen tila ja muut alueelliset olosuhteet. ELY-keskusten tehtäväksi jää tällöin lähinnä päätösten vahvistaminen ja ainoastaan tiettyissä tapauksissa eri intressien yhteen sovittaminen. Valiokunta korostaa sitä, että käyttö- ja hoitosuunnitelman painoarvo kalastuksen säätelyssä kasvaa nykyisestä, joten tätä kautta kalatalousalueiden paikallinen ohjaus käytännössä säilyy. Kalatalousalueita koskeva uudistus edellyttää toimiakseen saumatonta yhteistyötä kalatalousalueiden ja ELY-keskusten sekä muiden toimijoiden välillä.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmat käsiteltäisiin esityksen mukaan ennen niiden hyväksymistä uusissa alueellisissa kalatalouden yhteistyöryhmissä, jolloin pyrittäisiin varmistamaan eri alueiden suunnitelmien yhteensopivuus ja samalla sovittamaan yhteen eri alueiden ja tahojen intressejä ja sitouttamaan toimijoita suunnitelmien toimeenpanoon. Alueellisilla kalatalouden yhteistyöryhmällä olisi neuvonnallisina toimieliminä keskeinen merkitys etenkin kalataloudellisen tutkimustiedon siirtämisessä alueen käytön ja hoidon toteuttamiseen.

Verkkokalastuksen säätely

Vapaa-ajankalastusta voidaan Suomessa harjoittaa verkoilla toisin kuin useimmissa muissa maissa. Nykyiseen kalastuslakiin ei sisälly suoraan laista johtuvia vapaa-ajankalastajan verkkokalastusrajoituksia. Sen sijaan lakiehdotuksen 49 §:n mukaan ainoastaan kaupallisilla kalastajilla ja heidän lukuunsa toimivilla on oikeus jatkossa käyttää kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä. Tällaisia pyydyksiä ovat muun muassa verkot, joiden yhteen laskettu pituus on pyynti- tai venekuntaa kohden enemmän kuin 240 metriä. Käytännössä kyse on virkistys- ja kotitarvekalastuksen verkkomäärän pääsääntöisestä rajoittamisesta kahdeksaan 30 metrin pituiseen verkkoon. ELY-keskus voisi esitetyn 47 §:n mukaisesti myöntää poikkeusluvan sallittua määrää useampien verkkojen käyttämiseen.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan (s. 59) tehokkaiden pyydysten käytön salliminen vain kaupallisille kalastajille on perusteltua

kalakantojen järkipäisen hyödyntämisen sekä kalakantojen suojelun näkökulmista. Tällä on tarkoitus myös turvata kotimaisen kalan saantia vähittäiskauppaan ja kulutukseen. Valiokunta katsoo, että lähiruuan suosion kasvu luo hyviä mahdollisuuksia kestävämmän ammattikalastuksen kehittämiselle, ja erityisesti sisävesillä voitaisiin monin paikoin kehittää pienimuotoista lähiruuan tuotantoa. Valiokunta huomauttaa, että suurimmassa osassa Suomea esitetty 240 metrin verkkomääräkatto ei estä virkistys- tai kotitarvekalastusta, vaan päinvastoin suurin sallittu verkkokalastusmäärä saattaa olla paikoin jopa liian korkea kalakantojen kestävämmän käytön kannalta. Valiokunta toteaa, että kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa voidaan luoda puitteet sopivalle verkkokalastuksen määrälle ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa voidaan myös yleisesti arvioida sitä, onko verkkomäärää koskeville poikkeusluville tarvetta ja edellytyksiä. Esityksen 47 §:n mukaista poikkeuslu koskeva päätöksentekojärjestelmä tulee kehittää mahdollisimman kevyeksi sekä asiakkaan että hallinnon kannalta.

Esityksen 49 §:ssä on poikkeuksena pääsäännöstä sallittu verkkokalastus saamelaisen kotiseutualueella ilman rajoituksia, sillä saamelaiseen kalastuskulttuuriin liittyy vahvasti perinteinen kotitarvekalastuksena harjoitettu verkkokalastus. Myös saamelaisalueen ulkopuolella erityisesti Pohjois-Suomessa yleinen verkkokalastusrajoitus saattaisi paikoin vaikeuttaa kotitarvekalastusta. Valiokunta esittääkin jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa rajoitusalueen muuttamista siten, että vapautus olisi voimassa leveysasteen 67°00'N pohjoispuolisissa vesissä. Valiokunta katsoo, että laajemmalle aluerajaukselle on kalataloudellisesti ja oikeudellisesti hyväksyttävät perusteet, sillä kyseisen rajan pohjoispuolella ei ole samassa määrin kalakantojen suojeluun liittyvää tarvetta verkkokalastuksen rajoittamiseksi kuin rajan eteläpuolella. Sisävesien vaeltavien taimenkantojen osalta vuoden 2010 uhanalaisuusluokituksen mukaan kannat voidaan jakaa napapiirin etelä- ja pohjoispuolisiin kantoihin. Eteläiset kannat ovat erittäin uhanalaisia, kun taas pohjoiset kannat ovat elinvoimaisia.

Kalastusasetuksen muutoksen (806/2013) yhteydessä kyseinen maantieteellinen raja asetettiin, kun muutettiin taimenen ja harjuksen alamittoja näiden kalalajien suojelun tehostamiseksi. Myös harjuksen osalta voidaan todeta, että huomattavan suuri osa eteläisistä kannoista on heikentynyt tai jopa hävinnyt, kun taas pohjoiset kannat eivät ole uhattuina.

Pohjois-Suomen kalastuksen muita erityiskysymyksiä

Voimassaoleva kalastuslaki ei sisällä säännöksiä kalastusta koskevien erityisten etuuksien suhteesta vesialueen omistukseen perustuvaan kalastusoikeuteen, minkä vuoksi asia on jäänyt pitkälti oikeuskäytännön varaan. Tältä osin esityksen 5 lukuun sisällytetyt säännöksiä on pidettävä epäselvää tilannetta osin selkiennyttävinä.

Kalastuslakiehdotuksen 9 §:ssä mainituilla valtion yksityisillä kalastuksilla tarkoitetaan niin sanottuun regaleoikeuteen perustuvia valtion historiallisia kalastusoikeuksia, joista säädetään myös voimassa olevan kalastuslain 12 §:ssä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan regaleoikeuden oikeudellisia perusteita erityisesti Tornionjoen osalta selvitetään parhaillaan maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt oikeustilan selkeyttämistä perusteltuna. Valiokunta toteaa, että erityisesti regaleoikeuden osalta tarvitaan vielä lisäselvityksiä, jotta mahdollisesti tarvittavat uudet linjaukset tai oikeustilan säilyttäminen voidaan toteuttaa hallitusti.

Valiokunta korostaa Pohjois-Suomen erityisperusteisiin kalastusoikeuksiin ja regaleoikeuteen vielä liittyvien epäselvyyksien systemaattista selvittämistä ja ratkaisemista siten, että oikeudellisesta epävarmuudesta päästään tulevaisuudessa eroon.

Vaelluskalakantoihin liittyviä erityiskysymyksiä

Valiokunta huomauttaa, että vaelluskalakantojen tilan parantaminen vaatii usein muitakin toimia kuin pelkästään kalastuksen säätelyä. Halli-

tuksen esityksen perustelujen mukaan lain tavoitteena on tehostaa erityisesti vaelluskalojen elinvoimaisuuden ja luontaisen lisääntymisen turvaamiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Suurin osa Suomessa tällä hetkellä uhanalaisista kalalajeista on vaelluskaloja, joten on välttämätöntä, että esitykseen sisältyy erillinen uusi luku vaelluskaloista ja niiden kulun turvaamisesta. Monien vaelluskalakantojen heikko tila on seurausta liian voimakkaasta kalastuksesta luonnonkantojen heikentyneeseen tilaan nähden sekä erilaisista ympäristömuutoksista. Vaelluskalojen elinvoimaisuuden turvaamista koskeva näkökulma on pyritty toteuttamaan erillisten säännösten ohella läpäisyperiaatteella koko kalastuslaissa, ei pelkästään vaelluskaloja koskevassa uudessa 7 luvussa.

Monien vaelluskalakantojen heikko tila johdetaan vesistöjen patoamisesta ja muusta vesirakentamisesta. Lähtökohtana rakennettujen jokivesistöjen onnistuneille hoito-, rakentamis- ja kunnostustoimille on tarve tunnistaa voimatalousrakentamisesta aiheutuneet muutokset vesistölle ja niiden kalakannoille. Valiokunta toteaa, että esityksessä on varsin kattavasti huomioitu kansallisen kalatiestrategian periaate, jonka mukaan vaelluskalakannat eivät pitkällä aikavälillä säily elinvoimaisina ilman luontaista lisääntymiskiertoa.²

Vaelluskalojen osalta säätelytoimenpiteiden laaja yhteensovittaminen kaikilla eri elinkierron alueilla on tärkeää, jotta vaelluskalakannat säilyvät elinvoimaisina ja vahvistuvat. Valiokunta pitää myös tärkeänä sitä, että tulevaisuudessa siirretään hallitusti painopistettä istutuksista myös vaelluskalakantojen elpymistä edistäviin muihin toimenpiteisiin. Kalatalousvelvoitteisiin on mahdollista sisällyttää myös kalateitä ja muita elinympäristökunnostuksia koskevia määräyksiä, joiden avulla voidaan elvyttää luontaista lisääntymistä niillä alueilla missä se on mahdollista.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota kalastuslakiehdotuksen 64

² Kansallinen kalatiestrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 8.3.2012.

§:ään, jonka 1 momentin mukaan vaelluskalavesistöllä tarkoitetaan sellaista vesialuetta, jota vaelluskalat käyttävät keskeisenä vaellustienään tai lisääntymisalueenaan. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan vaelluskalavesistöksi säätää myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu vesialue. Esityksen perustelujen mukaan tällaisia alueita voisivat olla esimerkiksi vaelluskalakannan syönösalueet tai alueet, joilla käynnistetään vaelluskalakannan palauttaminen.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että esitetystä 64 §:n säännöksestä puuttuu asetuksenantajan harkintavaltaa rajoittava perussäännös, vaikka määrittelyllä voi ainakin lakiehdotuksen 65 ja 66 §:n perusteella olla kalastusoikeyden haltijaan ja muihin kalastuksen harjoittajiin kohdistuvia oikeusvaikutuksia. Lakiehdotuksen 64 §:n 2 momenttia on tämän vuoksi perustuslakivaliokunnan mukaan täydennettävä asetuksenantovaltaa rajaavalla maininnalla esityksen perusteluista ilmenevän tarkoituksen mukaisesti. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa 64 §:n 2 momentin täydentämistä yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevällä tavalla.

Valiokunta katsoo lisäksi, että esityksen 64 §:n 2 momentin mukaisista valtioneuvoston asetuksella säädettävistä vaelluskalakantojen syönösalueista tai alueista, joilla käynnistetään vaelluskalakannan palauttaminen, tulee päättää mahdollisimman nopealla aikataululla.

Kalastonhoitomaksu

Valiokunta toteaa, että kalastuslain uudistuksen tärkeänä tavoitteena on kehittää vapaa-ajankalastusta laajojen kansalaispiirien luontoharrastuksena. Yksinkertaisella maksujärjestelmällä sekä kohtuullisen suuruisella maksulla pyritään kasvattamaan kalastajien maksuhalukkuutta ja siten varmistamaan kalavarojen kestävä käyttö ja hoidon järjestämisen rahoittaminen. Lakiehdotuksessa esitetään muutettavaksi nykyistä maksullista yleiskalastusoikeyjärjestelmää siten, että voimassaolevan lain mukainen kalastushoitomaksu ja viehekalastusmaksu yhdistetään yhdeksi maksuksi.

Esityksen mukaan jokaisen 18—64 vuotiaan kalastajan tulee kalastustapaan katsomatta maksaa kalastonhoitomaksu, joka oikeuttaa viehekalastukseen yhdellä vieheellä koko maassa. Kalastonhoitomaksu olisi 39 euroa kalenterivuodelta, 12 euroa seitsemältä vuorokaudelta ja 5 euroa vuorokaudelta. Onkiminen ja pilkkiminen sekä niin sanottu silakan litkaus olisivat kokonaan maksuttomia yleiskalastusoikeuksia. Valiokunta toteaa, että myös nykyisessä laissa 65 vuotta täyttäneet on vapautettu kalastuksenhoitomaksun suorittamisesta.

Lakiehdotuksen 82 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla maksuvaroista myös korvattaisiin vesialueen omistajille heidän alueensa käytöstä maksullisten yleiskalastusoikeuksien hyödyntämiseen aiheutuvaa haittaa. Korvausmäärärahojen osalta korvausperuste muuttuisi suhteessa voimassa olevaan lakiin siten, että korvausperuste olisi jatkossa viehekalastusrasitus. Valiokunta pitää asianmukaisena ratkaisuna sitä, että jokamiehen oikeuksiin rinnastettavien onginnan ja pilkinnän kalastusrasitusta ei enää jatkossa käytetä korvausperusteena.

ELY-keskuksen tehtävät

Lakiehdotukseen sisältyy ELY-keskuksille kalastusalueilta siirrettävä toimivalta tarvittaessa rajoittaa kalastusta, samoin kuin tiettyjä muitakin kokonaan uusia tehtäviä. Toisaalta ELY-keskuksilta siirtyy Metsähallitukselle nykyinen valtion vesien kalastusasioiden hoito kokonaisuudessaan. Maa- ja metsätalousministeriöltä Metsähallitukselle siirtyy valtion kalastusmaksujen kerääminen. Valiokunta toteaa, että Metsähallitukselle esitetyt uudet tehtäväkokonaisuudet sopivat varsin hyvin sen hoidettaviksi, koska sillä on jo nyt varsin laaja kokemus vesialueiden hallinnoinnista ja lupamyynnin järjestämisestä.

Valiokunta painottaa sitä, että siirtymäsäännösten ja lain täytäntöönpanoon liittyvien erillisten kehittämishankkeiden avulla pyritään siirtymisen uuteen lakiin saamaan mahdollisimman jouhevaksi. Kalataloushallinnon kehittämiseksi on vastikään säädetty uusi valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (1392/2014), johon sisältyy kolmen kalatalo-

usasioita hoitavan ELY-keskuksen malli. Tässä uudistuksessa yhdelle ELY-keskukselle annetaan valtakunnallisia tehtäviä (Varsinais-Suomen ELY) ja kaikki kolme (Lapin ELY, Pohjois-Savon ELY ja Varsinais-Suomen ELY) hoitavat alueellisia tehtäviä kuitenkin siten, että kaikki nykyiset maakunnalliset toimipisteet säilyvät.

Valiokunta pitää välttämättömänä huolehtia siitä, että maakunnallisia toimipisteitä on tulevaisuudessakin riittävästi. Erityistä huomiota on myös kiinnitettävä kalatalousasioiden osaamisen säilyttämiseen sekä sen siirtämiseen rekrytoitavalle henkilöstölle, sillä lähivuosina ELY-keskuksista on jäämässä eläkkeelle huomattava määrä osaamispääomaa. Valiokunta korostaa sitä, että ELY-keskusten kalastuksensääteilytehtävien asianmukainen hoitaminen edellyttää henkilöstöltä kalatalouden asiantuntemusta ja sopivaa koulutustaustaa.

Yksityiskohtaiset perustelut

8 §. Kalastus talousvyöhykkeellä ja yleisillä vesialueilla. Valiokunta ehdottaa säädösteknisenä korjauksena pykälän 1 momenttiin lisättäväksi myös 65 vuotta täyttäneet henkilöt, jotka ovat jääneet epähuomiossa momentin ensimmäisestä virkkeestä pois.

10 §. Oikeus Ylä-Lapin kalastuslupa. Valiokunta toteaa, että pykälän mukaan Ylä-Lapin kuntalaisilla olisi oikeus saada Metsähallitukselta korvaukset kalastuslupa kaikissa kolmessa kunnassa sijaitseville valtion vesialueille. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toteuttamiseksi osa kalastuksen säätelytoimenpiteistä on luontevinta panna täytäntöön yleisinä luvanehtoina. Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uuden 3 momentin, jossa maa- ja metsätalousministeriö valtuutetaan asetuksella antamaan tarkempia säännöksiä Metsähallituksen myöntämistä luvista.

12 §. Osakkaan myöntämä kalastuslupa. Pykälän mukaan yhteisen kalaveden osakas voisi ilman muiden osakkaiden suostumusta antaa toiselle luvan kalastaa osakkaalle itselleen kuulu-

van kalastusoikeuden nojalla. Alle yhden vuoden kestoisen luvan voisi antaa suullisena. Asiantuntijakuulemisessa on tullut esiin, että osakkaan suullisesti antama kalastuslupa saattaisi johtaa kontrolloimattomaan kalastusoikeuksien luovutukseen ja kestäväen kalastuksen säätelyn vaikeutumiseen erityisesti Tenojoen vesistöalueella. Viitaten edellä todettuun valiokunta ehdottaa 12 §:n 1 momenttia täydennettäväksi siten, että osakkaan antama kalastuslupa on aina annettava kirjallisena Suomen tekemien rajajokisopimusten soveltamisalueella sekä rajajokien sivuvesistöissä.

16 §. Lupaehtojen muuttaminen ja luvan peruuttaminen. Perustuslakivaliokunta on lausunnotsaan esittänyt harkittavaksi kaupallisen kalastuksen 13 §:n mukaisia lupia koskevien lupaehtojen muuttamista ja peruuttamista koskevan säätelyn täydentämistä. Valiokunta katsoo, että kalastusoikeuden haltijoiden oikeusturvan varmistamiseksi viranomaiselle ei tule säätää harkintavaltaa lupaehtojen muuttamisen tai luvan peruuttamisen osalta. Valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista siten, että viranomaisella on yksiselitteinen velvollisuus lupaehtojen muuttamiseen ja luvan peruuttamiseen aina laissa säädettyjen edellytysten täytyessä.

27 §. Kalastusalueen hallitus ja sen tehtävät. Pykälän 2 momentin 5 kohdassa säädetään kalatalousalueen hallituksen toimivallasta nimittää ja erottaa kalatalousalueen toimihenkilöitä. Valiokunta toteaa, ettei toimihenkilöitä ole kuitenkaan tarkemmin määritelty laissa tai hallituksen esityksen perusteluissa. Sen sijaan kalatalousalueen toiminnanjohtaja on yksi kalatalousalueen toimielimistä, ja toiminnanjohtajan tehtävät on määritelty esityksen 28 §:ssä. Valiokunta ehdottaa 2 momentin 5 kohdan tarkistamista siten, että toiminnanjohtajan nimittäminen ja erottaminen on kalatalousalueen hallituksen tehtävänä.

33 §. Alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä. Valiokunta toteaa, että valtioneuvoston asetuksella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta (1392/2014) kalatalousasioita hoitavien ELY-keskusten määrää on vähennetty yhdestä-

toista kolmeen. Valiokunta pitää tämän vuoksi tarpeellisena, että kalatalousasioita hoitavat ELY-keskukset voivat asettaa useampia yhteistyöryhmiä alueellisen näkökulman turvaamiseksi. Valiokunta ehdottaa pykälää täydennettäväksi siten, että ELY-keskus voi perustaa tarvittaessa useita yhteistyöryhmiä.

Lisäksi sidosryhmien osalta valiokunta esittää 1 momenttia muutettavaksi siten, että pykälän viittaus kalastusjärjestöihin muutetaan viittaukseksi kalatalousjärjestöihin, jotta mm. vesiviljelyala voi olla mukana yhteistyöryhmässä.

47 §. Elinkeino-, liikenne - ja ympäristökeskusten poikkeuslupa. Valiokunta toteaa, että esityksen 91 §:n 2 momentissa ehdotetaan myös sisävesille ulottuvaa muita kuin kaupallisia kalastajia koskevaa saaliin ensimyyntin pääsääntöistä kieltoa. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momenttia täydennettäväksi uudella 8 kohdalla siten, että myyntikiellosta voisi hakea ELY-keskukselta poikkeusluvan koskien kalastuskilpailuissa saatuja saaliita.

Lisäksi valiokunta esittää pykälän 2 momentin viimeisen virkkeen poistamista, jotta esimerkiksi koskikalastuskohteille voitaisiin myöntää jatkossakin poikkeuslupia.

49 §. Kaupalliseen kalastukseen tarkoitetut pyydykset. Valiokunta ehdottaa aluerajauksen tarkistamista pykälän 1 momentissa siten, että verkkomäärän rajoitus ei olisi voimassa leveysasteen 67°00'N pohjoispuolisissa vesissä. Käytännössä esitetty maantieteellinen raja kulkee noin 50 kilometriä napapiiristä pohjoiseen. Aluerajaus on harkittu niin, että se halkaisee mahdollisimman vähän suuria vesialueita.

Valiokunta toteaa, että rajauksen muuttamiselle on kalataloudelliset perusteet, sillä kyseisen rajan pohjoispuolella ei ole samassa määrin kalakantojen suojeluun liittyvää tarvetta verkkokalastuksen rajoittamiseksi kuin rajan eteläpuolella. Kalastusasetuksen muutoksen (806/2013) yhteydessä kyseinen raja tutkittiin ja hyväksyttiin, kun muutettiin taimenen ja harjuksen alamittoja. Tenojoen ja Tornionjoen lohikantojen kannalta kalastuslaissa olevalla verkkomäärän

rajoituksella ei ole merkitystä, koska kyseisten jokien kalastusta säädellään erillisissä valtiosopimuksissa. Tornionjoen sivuvesistöjen taimen kalastusta voidaan säädellä tarvittaessa alueellisesti.

50 §. Häiriön välttäminen. Pykälään esitetään sisällytettäväksi onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta koskeva kielto harjoittaa kalastusta 50 metriä lähempänä kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä. Esityksen 49 §:ssä myös yli 240 metrin pituiset verkot on määritelty kaupalliseen kalastukseen kuuluviksi pyydyksiksi. Valiokunta toteaa, että verkkojen osalta kalastajan on mahdotonta erottaa, mitkä verkot ovat kaupallisen kalastuksen ja mitkä vapaa-ajankalastajan pyydyksiä.

Valiokunta ehdottaa pykälää tarkistettavaksi siten, että onkimista, pilkkimistä ja viehekalastusta koskeva kielto harjoittaa kalastusta viittäkymmentä metriä lähempänä kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä muutettaisiin koskemaan ainoastaan troolia ja isorysää.

52 §. Kalastuksen rajoittamista koskeva asetuksenantovaltuus. Viitaten perustuslakivaliokunnan lausuntoon valiokunta toteaa, että kalastusrajoituksia koskevien asetuksenantovaltuuksien osalta yleisen huolehtimis- ja suojeluvaihtoehdon sisällyttäminen lakiin on sääntelyteknisesti perusteltu ratkaisu. Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 1 momentti, jonka mukaan valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön on osaltaan huolehdittava kalavarojen kestävä käytön ja hoidon toteuttamisesta luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.

64 §. Vaelluskalavesistöjen sekä koski- ja virta-alueiden määrittely. Valiokunta toteaa, että perustuslakivaliokunta on lausunnossaan esittänyt 64 §:n vaelluskalavesistöjen määrittelyä koskevan asetuksenantovaltuuden täsmentämistä. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan vaelluskalavesistöaluetta voidaan laajentaa 2 momentin asetuksenantovaltuuksin turvin, mikäli se on tarpeen esimerkiksi lohikalajien suojelutoimenpiteiden toteuttamiseksi myös niiden syönnösalueilla tai alueilla, joilla käynnistetään

vaelluskalakannan palauttaminen nousuesteitä purkamalla tai kalateitä rakentamalla.

Viitaten perustuslakivaliokunnan lausuntoon valiokunta pitää täsmentämistä tarpeellisena erityisesti siksi, että vesistön luokittamisella vaelluskalavesistöksi on oikeusvaikutuksia. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin asetuksenantovaltuuden täsmentämistä siten, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää vaelluskalavesistöksi myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu vesialue, jos se on tarpeen vaelluskalojen luontaisen elinkierron edellytysten luomiseksi.

80 §. Maksujen kerääminen. Valiokunta ehdottaa alihankkijaa koskevan maininnan poistamista pykälän 3 momentista, koska maksujen keräämisen osalta ei ole ollut tarkoitus säätää siitä, että Metsähallituksen lukuun toimiva palveluntuottaja voisi käyttää maksun keräämisessä alihankkijaa.

87 §. Rekisteröityminen. Valiokunta pitää tärkeänä kaupallisen kalastuksen rekisteröinnin helpoutta etenkin sisävesillä tapahtuvan pienimuotoisen kaupallisen kalastuksen edistämiseksi. Valiokunta ehdottaa, että elintarvikelain (23/2006) erityinen vaatimus poistetaan 1 momentista tarpeettomana. Valiokunta toteaa, että elintarvikelain säännökset ovat joka tapauksessa voimassa, eikä sen soveltamisalaa tule kalastuslaissa laajentaa.

95 §. Kalataloushallinnon rekisterien pitäjien oikeus saada tietoja viranomaisilta. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin henkilötietojen suojaa koskevien reunaehtojen täsmentämistä siten, että salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa ainoastaan silloin, kun ne ovat välttämättömiä 93 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

124 §. Muutoksenhaku elinkeino-, liikenne - ja ympäristökeskuksen päätökseen. Valiokunta toteaa, että ELY-keskuksen päätöksiä koskeva valituslupajärjestelmä on tarkoituksenmukaista ottaa käyttöön. Yleinen suuntaus oikeudenkäytössä on viime aikoina ollut, että valituslupajärjes-

telmää laajennetaan. Valituslupajärjestelmä voidaan ottaa käyttöön muissa paitsi sanktio- ja pakkokeinoluonteisissa asioissa, joita ovat lupien peruuttaminen ja muuttaminen, velvoittavat päätökset, rekisteristä poistaminen ja kirjallinen varoitus.

Valiokunta ehdottaa valituslupasäännöksen lisäämistä pykälän uudeksi 4 momentiksi siten, että hallinto-oikeuden päätökseen 13 ja 16 §:ssä tarkoitettuja lupa-asioita, 87–89 §:ssä tarkoitettuja rekisteröintiä ja rekisteristä poistamista sekä 106 §:ssä tarkoitettuja kirjallista varoitusta ja hyväksymisen peruuttamista koskevassa asiassa muutosta saisi hakea valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätöksen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

125 §. Muutoksenhaku kalatalousalueen päätökseen. Valiokunta ehdottaa viitaten 124 §:n perusteluissa todettuun, että valituslupajärjestelmä ulotetaan myös kalatalousalueiden päätöksiin. Valiokunta esittää 124 §:ään lisättäväksi uuden momentin, jonka mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

128 §. Voimaantulo. Valiokunta ehdottaa oikeustilan selkiyttämiseksi voimaantuloa koskevia säännöksiä täydennettäväksi uudella 3 momentilla siten, että jos muussa laissa viitataan tämän lain voimaantullessa olleeseen kalastuslakiin, sen asemasta sovelletaan tätä lakia.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Kalastuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

131 §. Kalastusalueen tehtäviä, oikeuksia ja velvoitteita koskevat siirtymäsäännökset. Valiokunta toteaa, että on tärkeä varmistaa se, että mahdollisesti kesken olevissa vesi- ja ympäristölainsäädännön mukaisissa hallinto- ja hallintolainkäyttömenettelyissä kalatalousalue tulee kalastusalueen sijaan asianosaiseksi näissä prosesseissa. Valiokunta esittää pykälän 1 momenttiin lisättäväksi siirtymäsäännöksen, jonka mukaan kalatalousalue tulee kalastusalueen sijaan asianosaiseksi tämän lain voimaan tullessa hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa.

Aloitteet

Koska valiokunta ehdottaa 1. lakiehdotuksen hyväksymistä kalastusmaksujen osalta hallituksen esityksen mukaisena, valiokunta ehdottaa lakialoitteen hylkäämistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että 2.—4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset),

että lakialoite 57/2014 vp hylätään ja

että hyväksytään 2 lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

1 luku

Yleiset säännökset1—4 §
(Kuten HE)

2 luku

Kalastusoikeus ja erityiset kalastukseen oikeuttavat luvat5—7 §
(Kuten HE)

8 §

Kalastus talousvyöhykkeellä ja yleisillä vesialueilla

Suomen talousvyöhykkeellä ja yleisillä vesialueilla meressä jokaisella kalastonhoitomaksun suorittaneella sekä jokaisella alle 18-vuotiaalla ja 65 vuotta täyttäneillä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalaisella on oikeus harjoittaa vapaa-ajan kalastusta. Edellä tarkoitetuilla alueilla Suomeen rekisteröidyillä kaupallisilla kalastajilla on oikeus harjoittaa kaupallista kalastusta.

(2—4 mom. kuten HE)

9 §
(Kuten HE)

10 §

Oikeus Ylä-Lapin kalastuslupa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tarkempia säännöksiä edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen lupien antamisesta ja käytöstä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. (Uusi)

11 §
(Kuten HE)

12 §

Osakaskunnan osakkaan myöntämä kalastuslupa

Yhteisen vesialueen osakas voi ilman muiden osakkaiden suostumusta antaa toiselle luvan kalastaa osakkaalle itselleen kuuluvan kalastusoikeuden nojalla. Jos lupa on kestoltaan pidempi kuin yksi vuosi *taikka jos lupa kohdistuu 4 §:n 1 momentin 22 kohdassa tarkoitettujen rajajokisopimusten kalastussääntöjen soveltamisalueille tai rajajokien sivuvesistöihin*, on se annettava kirjallisena ja siitä on järjestäytyneen osakaskunnan alueella tehtävä ilmoitus osakaskunnalle.

(2 mom. kuten HE)

13—15 §
(Kuten HE)

16 §

Lupaehtojen muuttaminen ja luvan peruuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee seurata ja valvoa 13 §:n nojalla annetun luvan ehtojen täyttymistä. (Uusi)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on muutettava luvan ehtoja, jos:

1) lupa-alueen olosuhteet ovat luvan myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet siten, ettei lupaehtojen mukaista kalastusta voida muuttuneiden olosuhteiden johdosta enää sallia; tai

2) luvassa tarkoitettu kalastus ei enää täytä käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisia vaatimuksia.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on peruutettava lupa, jos luvanhaltija toistuvasti laiminlyö 14 §:ssä tarkoitettujen maksujen suorittamisen, olennaisesti tai toistuvasti rikkoo asetettuja lupaehtoja tai tämän lain säännöksiä. Luvan peruuttamisen edellytyksenä on lisäksi, että luvanhaltija ei elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen huomautuksesta ja varoituksesta

huolimatta lopeta lupaehtojen tai tämän lain säännösten rikkomista taikka suorita laiminlyötyjä maksuja kohtuullisen ajan kuluessa varoituksen antamisesta.

17 ja 18 §
(Kuten HE)

3 luku

Kalatalouden organisaatiot ja niiden tehtävät

19—26 §
(Kuten HE)

27 §

Kalatalousalueen hallitus ja sen tehtävät

Kalatalousalueen hallitukseen kuuluu vähintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäsenen toimikausi on kolme vuotta. Hallituksen jäsenistä valitaan vuosittain kolmannes.

Kalatalousalueen hallituksen tehtävänä on:
(1—4 kohta kuten HE)

5) *toiminnanjohtajan* nimittäminen ja erottaminen.

(2 mom. kuten HE)

28—32 §
(Kuten HE)

33 §

Alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus asettaa toimialueelleen *alueellisia* kalatalouden yhteistyöryhmiä avustamaan alueen kalatalousasioiden hoitamisessa, näkemysten yhteensovittamisessa sekä tutkimustiedon hyödyntämisessä. Yhteistyöryhmä asetetaan viideksi vuodeksi kerrallaan ja se koostuu kalatalousalueiden, *kalatalous-* ja ympäristöjärjestöjen, tutkimuksen, hallinnon, maakuntien liittojen sekä saamelaisien kotiseutualueella Saamelaiskäräjien edustajista.

(2 mom. kuten HE)

4 luku

Kalavarojen käytön ja hoidon suunnittelu

34—40 §
(Kuten HE)

5 luku

Pyynnin järjestäminen

41—45 §
(Kuten HE)

6 luku

Kalastuksen ohjaus ja rajoittaminen

46 §
(Kuten HE)

47 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen poikkeuslupa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi siirtoistutusta, kalanviljelytoimintaa, tutkimustyötä, kalastusperinteen ylläpitämistä, kalataloudellisten velvoitteiden toimeenpanemista tai hyödyntämistä taikka muuta kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvää tarkoitusta varten perustellusta syystä myöntää poikkeusluvan:

(1—6 kohta kuten HE)

7) rauhoitetun kalalajin tai -kannan kalastamiseen;

8) jäljempänä 91 §:n 2 momentissa säädetystä kiellosta poikkeamiseen kalastuskilpailussa saadun saaliin osalta. (*Uusi*)

Lupaa ei saa myöntää, jos se vaarantaisi tämän lain mukaisen tai sen nojalla annetun rajoituksen tarkoituksen taikka käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden toteutumisen. (*Poist.*)

48 §
(Kuten HE)

49 §

Kaupalliseen kalastukseen tarkoitetut pyydykset

Ainoastaan kaupallisilla kalastajilla ja heidän lukuunsa toimivilla on kaupallista kalastusta harjoittaessaan oikeus käyttää kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä. Tällaisia pyydyksiä ovat trooli sekä muualla kuin *leveysasteen 67°00'N pohjoispuolisissa vesissä* verkot, joiden yhteen laskettu pituus on pyynti- tai venekuntaa kohden enemmän kuin 240 metriä. Yleisellä vesialueella meressä ja Suomen talousvyöhykkeellä kaupalliseen kalastukseen tarkoitettuja pyydyksiä ovat lisäksi:

- 1) isorysä; ja
- 2) pyynti- tai venekuntaa kohden koukkupydykset, joissa on yhteensä enemmän kuin 100 koukku.

(2 ja 3 mom. Kuten HE)

50 §

Häiriön välttäminen

Kalastusta harjoitettaessa ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa ja häiriötä ympäristölle, muille vesilläliikkujille, muulle luvalliselle kalastukselle taikka rannan omistajalle tai haltijalle. Edellä 7 §:ssä tarkoitettua kalastusta ei saa harjoittaa viittäkymmentä metriä lähempänä 49 §:ssä mainittuja *troolia ja isorysiä*.

(2 mom. kuten HE)

51 §

(Kuten HE)

52 §

Kalastuksen rajoittamista koskeva asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön on osaltaan huolehdittava kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidon toteuttamisesta luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. (Uusi)

(2—4 mom. kuten HE 1—3 mom.)

53—62 §

(Kuten HE)

7 luku

Vaelluskalat ja kalan kulun turvaaminen

63 §

(Kuten HE)

64 §

Vaelluskalavesistöjen sekä koski- ja virta-alueiden määrittely

(1 mom. kuten HE)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan vaelluskalavesistöksi säätää myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu vesialue, *jos se on tarpeen vaelluskalojen luontaisen elinkierron edellytysten luomiseksi*.

(3 mom. kuten HE)

65—72 §

(Kuten HE)

8 luku

Kalojen istuttaminen ja muu kalavesien hoito

73—78 §

(Kuten HE)

9 luku

Kalatalouden edistäminen ja rahoitus

79 §

(Kuten HE)

80 §

Maksujen kerääminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Metsähallitus valvoo palveluntuottajan toimintaa. Palveluntuottajan on viipymättä ilmoitettava Metsähallitukselle sellaisista toimintaan-

sa (*poist.*) koskevista muutoksista, joilla voi olla olennaista vaikutusta tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen.

81—86 §
(Kuten HE)

10 luku

Kaupallinen kalastus

87 §

Rekisteröityminen

Kaupalliseksi kalastajaksi voi rekisteröityä luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jonka asuinpaikka tai kotipaikka sijaitsee Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion alueella ja joka kalastaa Suomen alueella tai talousvyöhykkeellä taikka niillä vesillä, joissa Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan lainsäädännön perusteella saa kalastaa. (*Poist.*)

(2 mom. kuten HE)

88—91 §
(Kuten HE)

11 luku

Kalataloushallinnon rekisterit

92—94 §
(Kuten HE)

95 §

Kalataloushallinnon rekisterien pitäjien oikeus saada tietoja viranomaisilta

Rekisterinpitäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada kalastus- ja alusrekistereitä pitäviltä viranomaisilta kalastus- ja alusrekisteriin rekisteröityjä kalastusaluksia ja niiden omistajia sekä haltijoita koskevat tiedot, jotka

ovat *välttämättömiä* 93 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

(2 mom. kuten HE)

96—98 §
(Kuten HE)

12 luku

Valvonta ja seuraamukset

99—120 §
(Kuten HE)

13 luku

Erinäiset säännökset

121—123 §
(Kuten HE)

14 luku

Muutoksenhaku

124 §

Muutoksenhaku elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen

(1—3 mom. kuten HE)

Hallinto-oikeuden päätökseen 13 ja 16 §:ssä tarkoitettuja lupa-asioita, 87—89 §:ssä tarkoitettuja rekisteröintiä ja rekisteristä poistamista sekä 106 §:ssä tarkoitettuja kirjallista varoitusta ja hyväksymisen peruuttamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Uusi)

125 §

Muutoksenhaku kalatalousalueen päätökseen

(1—3 mom. kuten HE)

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (Uusi)

126 ja 127 §
(Kuten HE)

15 luku

Voimaantulo

128 §

Voimaantulo

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos muussa laissa viitataan tämän lain voimaan tullessa olleeseen kalastuslakiin, sen asemesta sovelletaan tätä lakia. (Uusi)

129 ja 130 §
(Kuten HE)

131 §

Kalastusalueen tehtäviä, oikeuksia ja velvoitteita koskevat siirtymäsäännökset

Kumotun lain 68 §:ssä tarkoitettua kalastus- aluetta koskevat oikeudet, sopimukset, sitoumukset ja velvoitteet siirtyvät sille kalatalousalueelle, jonka alueeseen enin osa lakkaavasta kalastusalueesta kuuluu. Jos kalatalousalueet eivät keskenään pääse asiasta sopimukseen, päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus siitä, mille kalatalousalueelle kalastusalueiden oikeudet, sopimukset, sitoumukset ja velvoitteet kulloinkin siirtyvät. *Kalatalousalue tulee kalastusalueen sijaan asianosaiseksi tämän lain voimaan tullessa hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa.*

(2 mom. kuten HE)

132—137 §
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää osakaskuntia koskevan yhteisaluelain (758/1989) muutostarpeiden arvioimista osakkaiden keskinäisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja osakaskuntatoiminnan kehittämiseksi.*

2. *Eduskunta edellyttää, että lain 13 §:n mukaisen lupajärjestelmän käytännön toimivuutta kaupallisten kalastajien kalavesien saantiin sekä kotimaisen pyydetyin kalan tarjontaan seurataan ja vaikutusten arvioinnista toimitetaan selvitys maa- ja metsätalousvaliokunnalle kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulon jälkeen.*

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Lauri Heikkilä /ps
jäsen. Heikki Autto /kok
Markku Eestilä /kok
Satu Haapanen /vihr
Lasse Hautala /kesk
Jukka Kopra /kok

Timo V. Korhonen /kesk
Pirkko Mattila /ps
Jari Myllykoski /vas
Mats Nylund /r
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /kok
Katja Taimela /sd

MmVM 31/2014 vp — HE 192/2014 vp

Tytti Tuppurainen /sd

vjäs. Simo Rundgren /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Keskusta yhtyy kalastuslain tavoitteisiin ja haluaa kestävät kalakannat. Kalastuslaissa on paljon hyvääkin, esimerkiksi käyttö- ja hoitosuunnitelmaan perustuva toiminta on hyvä asia. On tarpeen säätää uhanalaisille lajeille rajoituksia. Emme kuitenkaan hyväksy sitä, että paikalliset ihmiset eivät voi jatkossa vaikuttaa omiin kalavesiinsä. Uusi kalastuslaki siirtää valtaa ELY-keskukseen.

Keskusta ei halua virkavaltaisuuden ja byrokratian kasvua kalavesille, emmekä omistajaosuuksien kaventamista. Luotamme paikalliseen päätöksentekoon. Kalatalousalueen tulisi jatkossakin toimia objektiivisena ja osallistavana päätöksentekokoelimenä.

Kalastuksen säätely kalatalousalueiden kautta on läheisyysperiaatteen mukaista ja sosiaalisesti kestävä. Se sitouttaa kalastajat ja vesien omistajat noudattamaan yhdessä päätettyjä sääntöjä aivan toisella tavalla kuin ylhäältä annetut määräykset. Lisäksi se toisi valtiolle kaivattuja julkisen puolen säästöjä, sillä kalatalousalueiden toiminnassa on mukana merkittävä määrä yksityistä rahaa.

Keskusta on tehnyt merkittävän työn, kun olemme saaneet lohelle paremmat edellytykset nousta pohjoisen jokiin ja lisääntymään. Syksyllä 2011 Jyrki Kataisen hallituksen puolueet eivät vielä olleet valiokunnassa valmiita ohjeistamaan Suomea noudattamaan kalastusneuvostossa tieteellistä neuvonantoa eli alhaisempia merikalastuskiintiöitä. Nyt koko valiokunta ja ministeriö ovat sitoutuneet lohistrategiaan, jonka tavoitteena on turvata vaelluskalojen nousu pohjoisen kutujokiin. Uskomme, että tämä koituu pitkässä juoksussa myös merikalastajien eduksi.

Lakiin olisi tullut vielä saada vaelluskalojen osalta parannuksia. Vaelluskalojen hoito ja kalastus riistakaloina olisi tullut käsitellä aivan erillisenä lain tarkoituksesta alkaen. Kaikille vaelluskaloille tulisi säätää laissa niiden ohjeelliset arvot.

Kalakannan määrittely ei kata vaelluskaloja. Vaelluskalakantaa ei ole määritelty lainkaan. Vaelluskalojen kalastus on tehtävä sallituksi vain kantakohtaisesti. Esimerkiksi tuleva Itämeren lohien hoitosuunnitelma tulee määrittelemään suojelutason kullekin lohikannalle.

Vaelluskalavesistö on määritelty puutteellisesti, koska syönnösalue puuttuu määritelmästä. Vaelluskaloille mahdollistetaan turvaamistoimenpiteitä lähinnä jokivesistöissä, mutta ei syönnösalueilla.

Vaelluskalojen kalastukseen oleellisesti kuuluvaa kalastusmatkailua ja matkailukalastusta ei ole määritelty eikä käsitelty. Esimerkiksi Tornionjoen kalastusmatkailun arvo on yli 5 miljoonaa euroa vuodessa.

Kalastuslaissa olisi tullut tehdä selkeä askel valikoimattomien kalastustapojen vähentämiseksi. Tuhoisin esimerkki valikoimattomista kalastustavoista on ajosiimakalastus. Se olisi tullut valiokunnan edellisten kannanottojen mukaisesti kieltää pyyntimuotona ja poistaa seisovien pyydysten luettelosta. Kalaväylä olisi tullut määritellä erikseen jokisuuhun, jokeen ja sivujokien suistoihin.

Ammattikalastajilla pitää olla pääsy kalastusta kestäville vesille, mutta paikallisilla pitää olla oikeus vaikuttaa siihen, ettei kantoja vaaranneta liiallisella kalastuksella ja että vesien omistajien kalastus turvataan. Lakiin ei tullut mitään rajoitteita esimerkiksi siitä, kuinka monelle troolarille lupa voidaan antaa samoille alueille.

Lakiehdotuksen mukaan ainoastaan kaupallisilla kalastajilla olisi oikeus käyttää verkkoja, joiden yhteenlaskettu pituus on venekuntaa kohden enemmän kuin 240 metriä. Kotitarvekalastus rajoittuisi kahdeksaan verkkoon.

Tämä kohta kumottiin 67 leveysasteen yläpuolelta, mutta olisi ollut perustellumpaa kumota rajoitus vähintään koko poronhoitoalueella. Perinteistä kalastusta kalavarannon kannalta täysin vastaavanlaisissa vesissä harjoitetaan myös muualla Suomessa. Virallisen tilaston mu-

kaan verkkopyynti on puolittunut viimeisen vuosikymmenen aikana.

Pohjoisen Suomen erityiskysymyksistä on huomioitava lain 9. pykälä. Valiokunnan olisi tullut vakuuttaa jo tähänastisista tuloksista, jotka ministeriön valtuuttama tutkija Juha Joonas on saanut aikaan. Valtion yksityisille kalastuksille Tornionjoella ei ole perusteita. Siksi pykälä yhdeksän olisi tullut poistaa laista.

Toinen ikävällä tavalla Lappia koskettava asia on pykälässä 43. Yleisenä lähtökohtana on, että valtiolle kuuluvaan vesialueeseen sisältyvällä erityisellä kalastusalueella jakautuu kalastusoikeus 50-50 -periaatteella. Inarinjärven osalta suhde on kalastuslaissa määritelty 1/3 - 2/3 valtion eduksi. Tämä jako muuttaa nykyistä suhdetta ja on ehdottoman epäoikeudenmukainen paikallista väestöä kohtaan.

Paikalliset ihmiset tuntevat kalavetensä parhaiten. Samaan aikaan kun ELY:n velvollisuudet ja vastuu kasvavat, ELY-keskuksista vähennetään henkilöstöä ja kalastusasiat keskitetään kolmeen ELY-keskukseen. Nyt valtaa viedään paikallisilta perustuen olettamukseen, että kalavesien omistajat eivät itse osaa päättää asioistaan tai että kalavesien tila yleisesti Suomessa on huonontunut heidän toiminnastaan johtuen. Tästä ei ole näyttöä. Monin paikoin kalakantojen heikkous johtuu ympäristön kuormituksesta tai vesien säännöstelystä. Pääosin kalavedet voivat erittäin hyvin ja kalakannat ovat kasvussa. Toki eroavaisuuksia 188 000 järven maassa on. On väärin syyllistää osakaskuntien toimijat ja väheksyä heidän panostaan. He ovat tehneet kunnostushankkeita, merkinneet karikoita, määranneet suojelualueita ja rajoituksia, järjestäneet uistelutapahtumia jne. Kalastuslaki lietsoo valitettavalla tavalla vastakkainasettelua. Pai-

kallisten työ ja sitouttaminen esimerkiksi uhanalaisten kalakantojen suojeluun on ensiarvoisen tärkeää. Kaiken kaikkiaan pienen alan etu olisi tiivis yhteistyö, jota ei tulisi riidoilla rampauttaa.

Rahoitusmalli vie tuloja paikallisilta toimijoilta. Siinä on vapautuksia eläkeläisille, mutta ei sosiaalista ulottuvuutta. Lakiin ei sisälly myöskään kirjauksia kalastuksenhoitomaksuvarojen käytöstä. Vesien omistajille ei saa jäädä vain kalavesien hoidon velvoitteet ilman oikeuksia. Kun teimme valiokunnassa riistanhoitolakia, yksimielisesti päätimme, että mahdollisimman paljon valtaa, vastuuta ja rahavaroja tulee palautua sinne, missä varsinainen hoitotyö tehdään. Aivan samoin olisi pitänyt toimia kalastuslaissa. Keskusta ei hyväksy omistajien oikeuksien polkemista.

Nykyaikana ylikalastus yksityisillä ja yhteisillä vesialueilla on harvinainen ongelma. Mitä useamman saamme toimittamaan kalaa lähikauppoihin ja kouluihin, sitä enemmän saamme kotimaista kalaa lautaselle. Normaalisti kalavesien käytöstä ei ole ollut riitaa vapaa-ajan kalastajien, ammattikalastajien ja kotitarvekalastajien välillä. Tätä sopua ei pidä vaarantaa.

Kalastuslain uudistusehdotuksessa on niin olennaisia puutteita, että laki on syytä kumota ja valmistella uusi ehdotus, jossa kunnioitetaan läheisyysperiaatetta ja kalavesistä huolehtivien vesialueiden omistajien päätösvaltaa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hylkää mietintöön sisältyvät lakiehdotukset.

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 2015

Jari Leppä /kesk
Lasse Hautala /kesk

Timo V. Korhonen /kesk
Simo Rundgren /kesk

VASTALAUSE 2

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuslakia, jonka tarkoituksena on hallitusohjelman mukaisesti toteuttaa kalastuslain kokonaisuudistus. Vuoden 1982 kalastuslaki korvattaisiin uudella, joskin samannimisellä lailla.

Uudistettu esitys pyrkii järjestämään kalavarjojen ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisesti kestäväen käytön nykyistä paremmin. Isona tavoitteena laissa on turvata kalojen luontainen elinkierto ja lisääntyminen mahdollistamalla välttämättömien kalastusrajoitusten ja muiden toimenpiteiden toteuttaminen. Kyseisellä esityksellä pyritään luomaan myös hyvät edellytykset kaupalliselle ja vapaa-ajan kalastukselle.

Kalastusoikeudet säilyisivät esityksessä pääpiirteissään nykyisenlaisena. Yleiskalastusoikeuksia ja valtion kalastusmaksuja yksinkertaistettaisiin sekä laajennettaisiin yhdistämällä kalastushoitomaksu ja viehekalastuslupa yhdeksi kalastonhoitomaksuksi, joka oikeuttaisi viehekalastukseen koko maassa, tiettyjä erityiskohteita lukuun ottamatta.

Kaupallisten kalastajien toimintaedellytyksiä myös parannettaisiin säätämällä mahdollisuus hakea alueellista kalastuslupaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus).

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä on tyytyväinen siitä, että hallitus on tällä esityksellään tullut Perussuomalaisten linjalle siinä, että kalastonhoitomaksua ei peritä alle 18-vuotialta eikä 65 vuotta täyttäneiltä, eikä myöskään viehekalastuksesta, jota harjoitetaan yleisellä vesialueella. Tällaista edellä mainittua " jokamiehen maksua" Perussuomalaisten valiokuntaryhmä ei olisi voinut hyväksyä muutoinkaan missään olosuhteissa. Tämän johdosta valiokuntaryhmämme esittää myös, että kalastonhoitomaksua ei perittäisi myöskään toimeentulotuen saajilta tai työttömiltä. Näiden ryhmien kalastonhoitomaksun vapautus ei vaaranna, eikä vaikuta esimerkiksi eri kalakantojen istutuksiin vesistöissä.

Näin ollen tämä ei vaaranna kalanistutuksen rahoitus pohjaa.

Lisäbyrokratian välttämiseksi aiemmin maksettua kyseisen vuoden kalastushoitomaksua, ei kuitenkaan palauteta olosuhteiden muuttuessa. Kaiken perustaa: eli kalastusalueilla tapahtuneita muutoksia ei joko ymmärretä tai tosiasioita ei tunnusteta. Lähtötilanne on ymmärrettävä, ennen kuin tavoitteita voidaan asettaa. Tästä kiistaton osoitus on hyljemäärien arviointi ja niiden vähentämistarpeen tunnustaminen ja pyyntikeinot.

Pitkään valmistelussa ollut kalastuslaki on lähtökohdiltaan oikeansuuntainen. Kalastus on osa biotaloutta - julkisuudessa puhutaan paljon sinisestä biotaloudesta, jonka perusta on vesistöissämme. Kalaravinto on suosittua ja terveellistä. Kotitarvekalastus on ollut Suomessa aina arvostettua leivänjatketta ruokapöydässä. Valitettavasti ruokapöytiemme kala tänä päivänä on kotimaista vain noin kymmenen prosentin verran. Ammattikalastajien määrä on vähentynyt viime vuosina huolestuttavasti. Roska- ja särkikalojen valtaamat vesistöt ovat jääneet hoitamatta ja Itämeren sekä Suomenlahden että Pohjanlahden hyljeongelmat ratkaisematta. Näihin ongelmiin esitetty laki ei anna ratkaisukeinoja.

Kalastusalueet ehdotetaan muutettavaksi kalatalousalueiksi, missä sinänsä ei ole moitittavaa. Se on moitittavaa, että kalastuskunnilta ollaan viemässä vesistöjen hallinnointia ELY -keskuksille, eikä se voi olla tarkoituksenmukaista aikana, jolloin byrokratiaa pyritään vähentämään. Kun kalastusseuroilta ja osakaskunnilta viedään lupamaksutulot, loppuvat myös istutukset. Paikalliset kalastajat tuntevat vesistöt, kutsualueet, saariston ja rannat. Hyvä hallinnointi lähtee osaamisesta, joka perustuu kalastuksessa paikallisten olosuhteiden tuntemiseen. Paikalliset osaavat arvioida istutustarpeen ja saavutetut tulokset.

Kun saalisvarmuus on heikentynyt ja verkkojen määrää rajoitetaan, kuluttajat ostavat kalaa

enemmän kaupasta, jolloin kotitarvekalastus vähenee. Kotitarvekalastuksen vähentyessä vähempiarvoisten, pohjia tonkivien särkikalojen määrä lisääntyy, jolloin vesistöön nouseva sedimenttien epäpuhtaus ajaa puhtaan veden ja esimerkiksi lohensukuiset kalat kauemmaksi rannikolta. Vastassa ovat hylkeet. Vesistöistä riippuen särkikalojen alueittainen määrä vaihtelee huomattavasti. Siitä johtuen paikallista päätänvaltaa ei saa rajoittaa. Lohikalat vaativat puhtaan veden. Verkko määrän rajoittaminen supistaa särkisaaliita, jolloin niiden lisääntyminen nopeutuu. Verkkomäärärajoitusten ja silmäkokuuutosten vuoksi valtava määrä uusia verkkoja, poistui lainvastaisina käytöstä. Se jos mikä, vähentää myöskin kotitarvekalastusta Rajoitus lisää kalan tuontia ja kasvattaa elintarviketaseen vajetta.. Valiokuntaryhmämme mielestä valtion yksityisiä kalastuksia koskevan kalastuslain 9 § osalta on tarkoituksenmukaisempaa se, että ensisijaisesti huomioidaan paikallisen väestön etu. Voimassa oleva kalastuslaki on havaittu toimivaksi ja vesistöjen omistusoikeuksien kannalta oikeudenmukaiseksi. Näin ollen säännös tältä osin ehdotetaan pykälävastalauseessa vanhan lain mukaiseksi.

Lakiesityksen perusteluissa mainitaan huoli kalakantojemme kestävydestä. Ihminen ei voi rajoituksilla elvyttää kalakantoja ellemmä vähennä merialueella hyljekantaa. Hylkeiden, erityisesti hallin, kanta on kasvanut nopeasti. Esimerkiksi vuodelle 2013 myönnettyistä hylkeiden pyyntiluvista saatiin vain noin 18 % pyydystettyä. Sama tahti jatkuu, joten hyljekanta lisääntyy joka vuosi. Hylkeet aiheuttavat kalastajille huomattavia vahinkoja. Perämeren norppa on yhtä suuri ongelma kuin harmaahylje. Lakiesitys mainitsee hylkeet ja pyöriäiset ilmoitettavina yksilöinä vahinkojen aiheuttajina. Hyljemäärän tehokas sääntely on ensiarvoisen tärkeä osa kalakantojen hoitoa. Lohiverkkojen silmäkoon muuttamisesta suurin hyötyjä on hyljekanta.

Suomen rannikoilla on huomattavan laajoja alueita, joilla ei harjoiteta enää edes kotitarvekalastusta. Syy on siinä, että muiden kuin särkikaloiden saalisvarmuus on olematon. Verkkojen sil-

mäkokoasetus toteutettiin ilman siirtymäaikaa puolentoista kuukauden ylimenokautena ja muutos teki uusistakin verkoista lainvastasi, eikä niitä korvaavien verkkojen hankintaan ole varaa. Kahdeksan verkon määrää on turha lähteä laskemaan ainakin Perämeren alueella. Aluekohtaista päätösvaltaa pitäisi lisätä eikä vähentää. Lakiin ei tarvitse kirjoittaa kaikkea. Jos kaikki lupamaksut menevät valtiolle eikä vesialueiden omistajille, sitä voidaan rinnastaa naapurin pellostä tapahtuvaan tuoretuotehankintaan. Kun maksaa valtiolle lain edellyttämän lupamaksun, saa hakea perunat, porkkanat, punajuuret ja marjat sen pellostä, mistä parhaat löytyä.

Oikein hoidetun viehekalastuslupien hankinnan helppoudella on saavutettavissa huomattavaa hyötyä. Vetouistelija ei ole uhka lohikalaille, mutta kannan hoito vaatii hylkeiden määrän voimakasta vähentämistä sekä vaelluskalojen nousuteiden avaamista kutujokiin.

Särkikaloiden valtaamissa vesistöissä osavien ammattilaisten toimesta toteutetaan systemaattinen hoitokalastus, jonka avulla palauteaan vuosisatainen kalalajien keskinäinen suhteellinen esiintymistiheys. Väärin toteutettu hoitokalastus tuhoaa järviä. Rajoituksin ei korvata luontaista lisääntymistä eikä palauteta kalakantoja, elleivät ne pääse kutualueille.

Tällä lakiesityksellä lopetetaan kotitarvekalastus kokonaan. Tavoitteiksi asetettuja päämääriä ei tavoiteta tämän lakipaketin avulla, koska menetelmät ja tavoitteet ovat räikeässä ristiriidassa. Edellisen perusteella syntyy käsitys, että valmistelijoiden asiantuntemus ei vastaa tämän päivän luonnonolosuhteita. Sen johdosta huonosti valmisteltua lakia ei saisi viedä eteenpäin. Varsinkin merialueella kalastusaluekohtaiset muutokset ja syntynyt tilanne on muuttunut ja muuttuu nopeasti. Tästä syystä lakimuutosehdotus on otettava uuteen valmisteluun seuraavan vaalikauden aikana.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään.

MmVM 31/2014 vp — HE 192/2014 vp

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 2015

Lauri Heikkilä /ps
Pirkko Mattila /ps

VASTALAUSE 3

Perustelut

Ehdotukseni maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön perustuu Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän rinnakkaislakialoitteeseen hallituksen esitykselle kalastuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 192/2014 vp).

Ehdotuksellani haluan nostaa esille kaikkein pienimpiä sosiaalietuuksia saavien tarve kalastonhoitomaksusta vapauttamiseen. Monissa liikenteen ja vapaa-ajan palveluissa maksuvapautus koskee muun muassa työttömiä henkilöitä.

Ehdotin valiokunnan mietintöön sisältyvän 1. lakiehdotuksen muuttamista siten, että kalastonhoitomaksua ei perittäisi hallituksen esityksessä mainittujen, yli 64-vuotiaiden eläkeläisten lisäksi työttömyysturvalaissa (1001/2012) tarkoituiltu työttömiltä työnhakijoilta, joiden työttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti viimeisen 2 kuukauden ajan tai viimeisen vuoden aikana vähintään 6 kuukauden ajan (pitkäaikaistyöttömät) ja joka on saanut työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea. Säännös ottaisi huomioon useamman kuukauden aikana toistuvan työttömyyden.

Lisäksi ehdotin, että kalastonhoitomaksua ei perittäisi toimeentulotuen saajalta, joka on saanut toimeentulotukea viimeisen kuukauden ajan tai viimeisen vuoden aikana 3 kuukautta.

Kuluvan vuoden alusta lukien työttömän peruspäivärahan ja työmarkkinatuen määrä ilman korotuksia on keskimäärin 705 euroa/kk (21,5 x 32,80 euroa). Toimeentulotuen perusosa on vuonna 2015 yksin asuvalla 485,50 euroa kuukaudessa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että 2.—4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 79 § muutettuna seuraavasti: (Vastalauseen muutosehdotus).

Vastalauseen muutosehdotus

79 §

Kalastonhoitomaksu ja sen tarkistaminen

(1—3 mom. kuten MmVM)

Edellä 1 momentissa säädettyä kalastonhoitomaksuvelvollisuutta ei sovelleta: (Uusi 4 mom.)

1) työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä (1001/2012) tarkoitettuun työttömään työnhakijaan, jonka työttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti viimeisen 2 kuukauden ajan tai viimeisen vuoden aikana vähintään 6 kuukauden ajan ja joka on saanut mainitun lain mukaista peruspäivärahaa, soviteltua peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea; eikä

2) toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) säädettyyn toimeentulotuen saajaan, joka on saanut toimeentulotukea viimeisen kuukauden ajan tai viimeisen vuoden aikana 3 kuukautta.

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 2015

Jari Myllykoski /vas